

หมวดที่ 2

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ

2.1 คุณสมบัติของกรรมการรัฐวิสาหกิจ

พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 5 กรรมการของรัฐวิสาหกิจนอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้สำหรับรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ แล้วยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) มีสัญชาติไทย (มิให้ใช้บังคับแก่กรรมการชาวต่างประเทศที่รัฐวิสาหกิจจำเป็นต้องแต่งตั้งตามข้อผูกพัน หรือตามลักษณะของกิจการ)
- (2) มีอายุไม่เกินหกสิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) มีคุณวุฒิและประสบการณ์เหมาะสมกับกิจการของรัฐวิสาหกิจ นั้นๆ
- (4) ไม่เป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (6) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง เว้นแต่เป็นการดำรงตำแหน่งกรรมการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- (7) ไม่เป็นกรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

?? สิ่งที่ต้องทราบ ??

กรรมการของรัฐวิสาหกิจ มีอายุไม่เกิน 65 ปี บริบูรณ์ ดังนั้นกรรมการฯ ที่มีอายุครบ 65 ปี ในวันใด ก็จะต้องสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งกรรมการในวันถัดไป ซึ่งแตกต่างจากการเกษียณอายุราชการของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อสิ้นปีงบประมาณของปีที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์²

2.2 การดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ

ตามพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 มาตรา 7 บัญญัติว่าผู้ใดจะดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ เกิน 3 แห่งมิได้

?? สิ่งที่ควรทราบ ??

การเป็นกรรมการในบริษัทจำกัด และ/หรือ บริษัท จำกัด (มหาชน) ซึ่งบางบริษัทอาจจะมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมาย แม้ว่าการแต่งตั้งเป็นกรรมการในบริษัทดังกล่าวจะไม่นำเสนอ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแต่ก็ต้องถือเป็นการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ 1 แห่งด้วย²

กรรมการและผู้บริหารระดับสูงของธนาคารพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ กรรมการบริหาร หรือ กรรมการผู้มีอำนาจลงนาม ใดๆอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ในบริษัทจำกัดอื่นได้ไม่เกิน 3 กลุ่มธุรกิจ³

2. ภาคผนวก 7

3. ภาคผนวก 8

2.3 หลักเกณฑ์การแต่งตั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ²

2.3.1 การแต่งตั้งผู้แทนกระทรวงการคลังเป็นกรรมการ

ระเบียบว่าด้วยการบัญชีและการเงินของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2548 ข้อ 17 กำหนดให้รัฐวิสาหกิจทุกแห่งดำเนินการให้มีผู้แทนกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นข้าราชการประจำเป็นกรรมการอยู่ในคณะกรรมการรัฐวิสาหกิจ ดังนั้น การขออนุมัติคณะรัฐมนตรีให้แต่งตั้งกรรมการในคณะกรรมการของรัฐวิสาหกิจ ให้แต่งตั้งผู้แทนกระทรวงการคลังร่วมเป็นกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน และต้องมีหนังสือกระทรวงการคลังให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งกรรมการผู้แทนกระทรวงการคลังด้วยทุกครั้ง ซึ่งเรื่องนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้เคยแจ้งเวียนให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจให้ความร่วมมือดำเนินการต่าง ๆ ด้วยแล้ว ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ นร 0205/ว(ล) 10189 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2540⁴

2.3.2 การแต่งตั้งข้าราชการอัยการเป็นกรรมการ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2521 มาตรา 46 วรรค 4 บัญญัติว่า “ข้าราชการอัยการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการอัยการ”

2.3.3 การแต่งตั้งข้าราชการตุลาการหรือผู้พิพากษาเป็นกรรมการ

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 59 (1) บัญญัติว่า “ข้าราชการตุลาการต้องไม่เป็นกรรมการหรือดำรงตำแหน่งหน้าที่ใดในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน”

2. ภาคผนวก 7

4. ภาคผนวก 9

2.3.4 การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือบุคคลประเภทต่างๆ เป็นกรรมการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 110 และมาตรา 128 บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ โดยบทบัญญัตินี้มีให้ใช้บังคับในกรณีดำรงตำแหน่งกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

?? สิ่งที่ควรทราบ ??

กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงใด ต้องไม่ดำรงตำแหน่งกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือองค์กรอื่นของรัฐที่อยู่ใน การกำกับดูแลของรัฐมนตรีหรือกระทรวงนั้น เว้นแต่การเป็นกรรมการของทางราชการ และต้อง ไม่เป็นคู่สัญญา หรือมีผลประโยชน์ใดๆ ขัดหรือแย้งกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือองค์กรอื่นของรัฐที่อยู่ในสังกัดหรือในการกำกับดูแลของรัฐมนตรี หรือกระทรวงดังกล่าว⁵

2.3.5 การเสนอแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ต้องระบุชื่อบุคคลเป็นการเฉพาะตัวจะแต่งตั้งโดยระบุชื่อตำแหน่งหรือระบุเป็นผู้แทนของ ส่วนราชการแทนการระบุชื่อบุคคลไม่ได้ เนื่องจากการแต่งตั้งต้องพิจารณาจากคุณวุฒิ เฉพาะตัวของผู้ที่ จะได้รับการแต่งตั้งเป็นหลัก

2.3.6 หลักเกณฑ์และมติ ครม. ที่เกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งกรรมการ

2.3.6.1 การไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยจะต้องเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2541 เรื่อง จรรยาบรรณของกรรมการรัฐวิสาหกิจ และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2541 เรื่อง มาตรการป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากการเป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจและกฎหมายจัดตั้งของรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ ด้วย

2.3.6.2 การเปลี่ยนแปลงสถานะหรือสังกัด ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2537 เห็นชอบหลักเกณฑ์การแต่งตั้งและพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจและบทกำกับข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการรัฐวิสาหกิจ และให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจถือปฏิบัติในกรณีข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจโดยมิได้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง หากข้าราชการผู้นั้นเกษียณอายุราชการหรือพ้นจากการเป็นข้าราชการ หรือเปลี่ยนย้ายหน่วยงาน จะต้องลาออกจากตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจนั้น มิฉะนั้นก็ให้หน่วยงานเจ้าสังกัดของรัฐวิสาหกิจดังกล่าวพิจารณาขึ้นชั้นหรือขอเปลี่ยนแปลงกรรมการผู้นั้น ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายด้วย

2.4 การเสนอแต่งตั้งกรรมการและการตรวจสอบ²

2.4.1 การตรวจสอบคุณสมบัติ

ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจจะต้องตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการเสนอแต่งตั้งให้ครบถ้วน ถูกต้อง เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ

2.4.2 การรับรองและการตรวจสอบ

ส่วนราชการที่เสนอเรื่องต้องให้การรับรองว่าผู้ได้รับการเสนอแต่งตั้งเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย โดยกรอกข้อความตามแบบฟอร์มที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีกำหนด และให้สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการการรัฐวิสาหกิจให้ถูกต้องเรียบร้อย ก่อนเสนอคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบ

?? สิ่งที่ต้องทราบ ??

ผู้ที่จะให้การรับรองประวัติผู้ได้รับการเสนอแต่งตั้งเป็นกรรมการ จะต้องเป็นรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงเจ้าสังกัด หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน หรือผู้รักษาราชการแทนเท่านั้น (ตามแบบฟอร์มผู้ขอรับการแต่งตั้งเป็นกรรมการการรัฐวิสาหกิจ)

สำหรับกรณีกรรมการที่มีได้เสนอคณะกรรมการแต่งตั้ง เพื่อให้การตรวจสอบครบถ้วนถูกต้อง ให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อดำเนินการกรอกประวัติตามแบบฟอร์มที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีกำหนดสำหรับส่วนราชการด้วย

2.5 องค์ประกอบของคณะกรรมการ

- 2.5.1 ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจจะต้องเสนอจำนวนกรรมการให้ครบตามกฎหมายจัดตั้งของรัฐวิสาหกิจนั้นๆ หรือตามข้อบังคับกรณีที่รัฐวิสาหกิจนั้นเป็นบริษัทจำกัด/บริษัท จำกัด (มหาชน)
- 2.5.2 หากกฎหมายหรือข้อบังคับกำหนดจำนวนขั้นต่ำของกรรมการไว้จะต้องเสนอแต่งตั้งกรรมการให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าขั้นต่ำที่กฎหมายหรือข้อบังคับกำหนด
- 2.5.3 กรณีที่รัฐวิสาหกิจมีความจำเป็นต้องมีกรรมการเกินกว่าสิบห้าคนให้เสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี แต่ทั้งนี้จำนวนกรรมการทั้งสิ้นต้องไม่เกินสิบห้าคน
- 2.5.4 หากจำนวนกรรมการตามกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจน้อยกว่าที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานฯ ให้บังคับตามกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ

?? สิ่งที่ควรทราบ ??

ในกรณีที่เห็นสมควร ให้รัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ทุกประเภทมีหรือเพิ่มจำนวนกรรมการได้ไม่เกิน 15 คน แต่จำนวนที่เกินจากจำนวนในปัจจุบันนั้นอย่างน้อย 3 คน จะต้องเป็นนักบริหารที่ไม่ใช่ข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการ และ/หรือ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา⁶

2.6 การนับวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการ

- 2.6.1 กรณีการแต่งตั้งกรรมการใหม่ทั้งหมด การนับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต้องนับหนึ่งใหม่พร้อมกันทุกคน โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ได้แต่งตั้งเป็นต้นไป
- 2.6.2 สำหรับการแต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมหรือแต่งตั้งแทนกรรมการเดิมที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ การนับเวลาการดำรงตำแหน่งจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายหรือข้อบังคับกำหนด
- 2.6.3 ในกรณีที่กฎหมายกำหนด “กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน” การนับวาระกรรมการต้องดำรงตำแหน่งจนครบวาระ จึงจะถือว่าเป็นหนึ่งวาระและจะต้องดำรงตำแหน่งจนครบวาระติดต่อกันสองวาระ จึงไม่สามารถแต่งตั้งเป็นกรรมการได้อีก

2.7 การพ้นจากตำแหน่ง

- 2.7.1 การพ้นจากตำแหน่งกรรมการรัฐวิสาหกิจ เมื่อ ตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือรัฐมนตรีให้ออก
- 2.7.2 กรณีพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อนความสามารถ หรือรัฐมนตรีให้ออกตามอำนาจที่กฎหมายจัดตั้งกำหนด ให้ส่วนราชการระบุเหตุผลให้ชัดเจน
- 2.7.3 ส่วนราชการที่เสนอเรื่องจะต้องระบุเหตุผลให้ชัดเจนถึงเหตุที่จะให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการว่าเป็นการให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการเพราะเหตุใด อาทิเช่น ลาออก เป็นต้น

?? สิ่งที่ควรทราบ ??

ในกรณีที่ส่วนราชการแต่งตั้งข้าราชการประจำไปเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ (โดยมิได้เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง) หากข้าราชการผู้นั้นเกษียณอายุหรือพ้นจากการเป็นข้าราชการประจำ ให้ส่วนราชการนั้นแต่งตั้งข้าราชการประจำคนใหม่ไปแทน เนื่องจากข้าราชการผู้พ้นจากตำแหน่งแล้วไม่อยู่ในข่ายต้องได้รับโทษตามนัยพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดทางวินัยของข้าราชการซึ่งไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานที่มีใช้ส่วนราชการ พ.ศ. 2534 เพื่อให้การกำกับ ดูแลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจเป็นไปตามนโยบายของส่วนราชการ เว้นแต่ข้าราชการผู้ที่เกษียณอายุหรือพ้นจากการเป็นข้าราชการประจำนั้น เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสั่งตัดชัดเจนในกิจการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐวิสาหกิจนั้นๆ ส่วนราชการนั้นจะพิจารณาให้บุคคลดังกล่าวยังคงเป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจต่อไปจนครบตามวาระที่ยังเหลืออยู่ก็ได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายรัฐวิสาหกิจนั้นๆ ที่ให้อำนาจในการแต่งตั้งหรือถอดถอนประกอบด้วย⁷